

פרשת בהר תשע"א
Theory and Practice

ויקרא פרק כה פסוק א

וַיְדַבֵּר יְקִיָּקָה אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר:

רש"י

בהר סיני - מה ענין שמיטה אצל הר סיני, והלא כל המצות נאמרו מסיני, אלא מה שמיטה נאמרו

כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני, כך שנויה בתורת כהנים. ונראה לי שכך פירושה לפי שלא מצינו שמיטת קרקעות שנשנית בערבות מואב במשנה תורה, למדנו שכללותיה ופרטותיה כולן נאמרו מסיני, ובא הכתוב ולמד כאן על כל דבור שנדבר למשה שמיסיני היו כולם כללותיהן ודקדוקיהן, וחזרו ונשנו בערבות מואב:

המב"ל

וידבר ה' אל משה בהר סיני - מה ענין שמיטה לענין הר סיני, והלא נאמרו כל המצות מסיני, אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני אף כולן נאמרו כללותיהן ופרטותיהן ודקדוקיהן מסיני, כך שנויה בתורת כהנים (ריש הפרשה). ונראה לי שכך פירושו, לפי שלא מצינו שמיטת קרקעות שנשנית בערבות מואב למדנו שכללותיה ופרטותיה כולן נאמרו מסיני, ובא הכתוב ולימד כאן על כל דיבור שנדבר למשה בסיני שמיסיני היו כללותיהן ודקדוקיהן וחזרו ונשנו בערבות מואב, לשון רש"י. ואינו נכון בעיני כלל, שהרבה מצות כשמיטה שלא נשנו בערבות מואב ונדע בהן שנאמרו כללותיהן ופרטותיהן מסיני או באוהל מועד. ועוד מנין שהוקשו שאר הדברות שנשנו בערבות מואב לשמיטה ולא היו כללותיהן מסיני ופרטותיהם בערבות מואב, וכן היה ראוי יותר לומר כי הנשנות נשנו לבאר פרטותיהם כי לא נאמרו בסיני אלא כללותיה:

אבל הברייטא השנויה בתורת כהנים פירושה ברור, שהשמיטה נאמרו כללותיה מסיני דכתיב בפרשת ואלה המשפטים (שמות כג יא) והשביעית תשמטנה ונטשתה ואכלו אביוני עמך וגו', ואלו דיני השמיטה בדרך כלל, ובכאן חזר ואמר כי בהר סיני עוד נאמרו כל פרטותיה שהרי כולם נזכרו בפרשה הזאת, ובסוף הענין (להלן כז לד) כתיב אלה המצות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני, להקיש כל המצות אל השמיטה הנזכרת שכולן היו כן שנאמרו בכלל ופרט והכל מסיני: וכן שנו שם בתורת כהנים (סוף סיפרא), אלה המצות, אין נביא רשאי לחדש עוד דבר מעתה. אשר צוה ה' את משה, כדאי השליח לשולחו. את משה אל בני ישראל, זכות ישראל גרמה. בהר סיני, שכולם נאמרו מסיני. עד כאן בת"כ. אבל ענין ערבות מואב, שנצטוו שם משה לבאר התורה לבנים, כך נראה לי וזה כפתור ופרח:

מסכת קידושין דף מ ע"ב

תניא, רבי יוסי אומר: גדול תלמוד - שקדם לחלה ארבעים שנה, לתרומות ולמעשרות - חמשים וארבע, לשמיטים - ששים ואחת, ליובלות - מאה ושלוש; מאה ושלוש? מאה וארבע הויין! קסבר: יובל מתחילתו הוא משמט. וכשם שהלימוד קודם למעשה, כך דינו קודם למעשה, כדבר המנוגא, דאמר רב המנוגא: אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה, שנאמר: (משלי יז) פוטר מים ראשית מדון; וכשם שדינו קודם למעשה, כך שכרו קודם למעשה, שנאמר: (תהלים קה) ויתן להם ארצות גוים ועמל לאומים יירשו בעבור ישמרו חקיו ותורותיו ינצורו.

רש"י

גדול תלמוד תורה שקדם לחלה ארבעים שנה - כשיצאו ממצרים נתנה להם תורה בחדש השלישי ובחלה לא נתחייבו עד שנכנסו לארץ דכתיב בבאכם ואמר מר (ספרי פי' שלח לך) משונה ביאה זו מכל ביאות שבתורה דכתיב בהו כי תבאו וכאן נאמר בבאכם משנכנסו לה ובתרומות ומעשרות לאחר כיבוש וחילוק דכתיב תבואת זרעך שיהא כל אחד מכיר חלקו והן י"ד שנים הרי נ"ד ומשם התחילו למנות שמיטין כדאמרין בערכין (דף יב:): ועשו שמיטה לסוף שבע הרי ס"א שנים ולסוף נ"י עשו יובל הרי ק"ג. **מתחילתו משמט** - מתחילת השנה מיו"כ עבדים נפטרים ושדות חוזרות ועדיין לא עברו אלא מ"ט אבל שביעית אינה משמטת

אלא בסופה דכתיב (דברים טו) מקץ שבע שנים לסוף שבע שנים כל שנה שביעית במנין ס"א. **תחילת דינו** - ליום הדין תחילת תביעות שעליו מפני מה לא עסקת בתורה. **פוטר מים** - הפרק עול תורה ראשית מדון הוא תחילת דינו ואין מים אלא תורה דכתיב (ישעיהו נה) הוי כל צמא לכו למים. **וכשם שדין** - פורענות תורה קודם לדין פורענות מעשה כך שכרו אם עסק בתורה קודם לשכר מעשה. **בעבור ישמרו חוקיו** - ואמר מר לעיל (קידושין דף לז) תשמרון זו משנה. **ינצורו** - יקיימו.

רש"י

כללות נאמרו בסיני - כגון מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו וגו' ולא נתפרשו הלכות עולה ושלמים שם. **ופרטות באהל מועד** - לאחר שהוקם המשכן נאמרה ת"כ למשה ושם נתפרשו והפשיט ונתח לרבי ישמעאל שמעני דעולה שהקריבו בסיני לא הוטענה הפשט וניתוח. **נשתלשו בערבות מואב** - משנה תורה שחזר משה ואמרה להם על הסדר כדכתיב (דברים א) בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה וגו'.

מסכת זבחים דף קטו ע"ב

דתניא, ר' ישמעאל אומר: כללות נאמרו בסיני, ופרטות באהל מועד; ר"ע אומר: כללות ופרטות נאמרו בסיני, ונשנו באהל מועד, ונשתלשו בערבות מואב.

מסכת מנחות דף קי ע"א

הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ (ישעיה מג), הביאי בני מרחוק - אמר רב הונא: אלו גליות של בבל שדעתן מיושבת עליהן כבנים, ובנותי מקצה הארץ - אלו גליות של שאר ארצות שאין דעתן מיושבת עליהן כבנות. אמר רבי אבא בר רב יצחק אמר רב חסדא, ואמרי לה אמר רב יהודה אמר רב: מצור ועד קרטיגני מכירין את ישראל ואת אביהם שבשמים, ומצור כלפי מערב ומקרטיגני כלפי מזרח אין מכירין את ישראל ולא את אביהן שבשמים. איתיביה רב שימי בר חייה לרב: (מלאכי א') ממזרח שמש ועד מבואו גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה! אמר ליה: שימי, את? דקרו ליה אלהא דאלהא, בכל מקום מוקטר מוגש לשמי, בכל מקום סלקא דעתך? אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן: אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום, מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי; ומנחה טהורה - זה הלומד תורה בטהרה, נושא אשה ואחר כך לומד תורה. (תהלים קל"ד) שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות - מאי בלילות? א"ר יוחנן: אלו ת"ח העוסקים בתורה בלילה, מעלה עליהן הכתוב כאילו עוסקים בעבודה. (דברי הימים ב' ב') לעולם זאת על ישראל - א"ר גידל אמר רב: זה מזבח בנוי ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן; ורבי יוחנן אמר: אלו תלמידי חכמים העוסקין בהלכות עבודה, מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה מקדש בימיהם. אמר ריש לקיש, מאי דכתיב: (ויקרא ז') זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם? כל העוסק בתורה, כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם. אמר רבא: האי לעולה למנחה, עולה ומנחה מיבעי ליה! אלא אמר רבא: כל העוסק בתורה, אינו צריך לא עולה (ולא חטאת) ולא מנחה ולא אשם. אמר רבי יצחק, מאי דכתיב: (ויקרא ו') זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם? כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם.

Joseph M.W. Turner
Encampment of Israelites at Mount Sinai
(1836)
The Tate Collection, London

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.